

INFORME PROFESSIONAL

Dades personals del professional:

Nom: Inés

Cognoms: Piqué Peña

Població: Barcelona

Província: Barcelona

Professor/a col·laborador/a: Merche Martín Perpiñá

TÍTOL: Anàlisi del context educatiu de l'alumnat amb altes capacitats: cap a un sistema educatiu inclusiu.

Problema, necessitat o repte detectat

Població (*Population*)

La població a la qual es dirigeix aquest estudi educatiu és, principalment, un grup de docents de l'etapa de primària d'escoles ordinàries de Catalunya, que han tingut algun cas amb sobredotació intel·lectual a l'aula. Per a contactar amb aquests docents s'ha sol·licitat la col·laboració de la Unitat d'Atenció a les Altes Capacitats (UDAC) (2017) de Barcelona i del Director de l'observatori de les Altes Capacitats, amb qui també s'aprofita l'ocasió per esbrinar la seva opinió i experiència en aquest camp. En total, s'han obtingut 30 escoles de Girona i 7 de Barcelona, les quals són de titularitat privada o concertada. S'espera obtenir un mínim de 50 respostes al qüestionari de docents entre 5 i 10 anys d'experiència laboral com a mínim. De forma paral·lela, es realitzaran entrevistes a dues mares amb fills amb ACI, a un membre d'un servei d'EAP del territori de Girona i a una psicòloga de la FEDAC, per conèixer el seu punt de vista sobre el tema central.

Intervenció (*Intervention*)

L'acció que es vol dur a terme amb la població d'interès parteix de l'objectiu d'esbrinar si els docents de l'etapa de primària estan suficientment preparats per actuar correctament davant d'un alumne amb altes capacitats intel·lectuals (AACI).

Per tal d'assolir-lo es proposa una intervenció constituïda per qüestionaris online a docents amb preguntes qualitatives i quantitatives per conèixer com han actuat davant d'una sospita d'AACI. El buidatge de la informació es realitzarà a partir de l'instrument dissenyat que ens permetrà recollir les dades estadístiques i descriptives podent extreure les més rellevants.

La pregunta plantejada és "Està el sistema educatiu català preparat per respondre a les necessitats educatives dels alumnes amb ACI?", on experts com Carmona (citada a Marchador, 2020) respon que en la teoria sí, però en la pràctica gens, afegint que no hi ha lloc per aquest col·lectiu. Considerem necessària aquesta intervenció, atès que estem davant d'una necessitat educativa real i actual: La sobredotació intel·lectual és una alteració del desenvolupament que, malgrat no ser considerada un trastorn, la seva atenció requereix d'una detecció i intervenció específica a la resta dels alumnes. Alhora, la sobredotació és una capacitat potencial que només podrà produir rendiment si es donen les condicions de desenvolupament necessàries (Organización Médica Colegial de España (OMC), 2014). En relació, Tourón, Fernández i Reyero (2002) defensen que "una formación adecuada origina una serie de creencias y actitudes positivas, que con toda seguridad, repercutirán en la toma de decisiones acertadas sobre cómo actuar con los alumnos superdotados" (p.96). En conjunt, Colodrón (citada per Marchador, 2020) proposa la idea de crear un sistema educatiu més flexible que agrupi els alumnes per interessos i així, cada un avanci al seu ritme sense repetir temes que ja domina. De la mateixa manera que Borges, Hernández i Rodríguez (2011) comenten que el ritme d'aprenentatge dels AACI és més ràpid que el dels seus companys amb menys CI, fet que provoca que les tasques escolars es facin abans, es tornin poc estimulants, avorrides i afectin al seu rendiment.

Comparació (*Comparison*)

L'estudi es recolza en una de les conclusions de la tesi de Guirado (2008) on comenta que en relació als mestres, existeix una molt baixa detecció d'AACI, insuficiència de regulació legal, eines de diagnòstic febles, dispersió documental i falta de formació. A més, l'estudi a nivell europeu de Pérez, Losada i González (2009) comenta que no s'està donant la formació adient al professorat per ser competent en aquest àmbit, i Dare i Nowicki (2014) afegixen que "To achieve the goals of inclusive education, teachers must find ways to promote both academic and social inclusion while supporting all students to reach their full potential" (p.244).

Per comprovar l'efectivitat de l'acció és essencial disposar d'un procediment pautat i lògic que faciliti obtenir una resposta clara a la pregunta. Prèviament a la intervenció es realitza un treball de camp per documentar la necessitat que els experts de l'àmbit de les altes capacitats exposen i consideren real, i posteriorment, es realitza la comparativa interna per constatar si la documentació cercada es correspon amb la realitat.

Resultats(Outcomes)

Amb la metodologia emprada en aquest estudi s'esperen resultats quantitatius i qualitius que ens permetin analitzar detalladament les dades obtingudes i poder comprovar si la informació cercada és fidel a la realitat. És a dir, afirmar que realment el sistema educatiu no està preparat per poder atendre als AACI. Paral·lelament, la intenció d'aquest treball és detectar barreres que impedeixen la inclusió total d'aquests alumnes i fer propostes per eliminar-les. L'estudi a nivell estatal de García i Almeida (2019) exposa que "la implementación de respuestas educativas específicas mejora los niveles de adaptación infantil y, en algunos casos, su rendimiento escolar" (p.39). De tal manera que el canvi s'inicia propulsant una adequada formació i consegüent atenció dels docents cap als alumnes amb sobredotació, per respondre a les seves NEE i així, afavorir un desenvolupament educatiu i social òptim en els centres educatius.

Evidències empíriques prèvies

En aquesta secció s'ha fet un recull de les principals teories i dels models explicatius del desenvolupament de les ACI. A partir de la cerca bibliogràfica s'ha exposat de forma ordenada, crítica i reflexiva la informació obtinguda d'experts i professionals, i d'evidències empíriques relacionades amb la pregunta principal de l'estudi, fet que ha permès justificar, planificar i consolidar l'acció. De forma paral·lela, s'han tingut presents estudis de cas relacionats amb la temàtica principal d'aquest estudi, per tal de comparar i reflexionar sobre els canvis en el temps dels dos conceptes principals: les ACI i la inclusió.

Nivell 1: evidències científiques externes.

En el transcurs del temps, el concepte de les ACI ha anat evolucionat amb experiments i estudis de diferents experts. Peña del Agua (2004) analitza la relació que existeix entre les teories de la intel·ligència i la sobredotació que, per començar, expressa que “el tret més característic del sobredotats és l’alt grau d’intel·ligència” (p.23).

Els primers models teòrics sobre la intel·ligència que s’han perllongat durant el segle XX són: el monolític, el factorialista i el jeràrquic. L’enfocament monolític considerava la intel·ligència com un fenomen unitari o general, d’on parteixen els estudis de Galton (1883, citat a Peña del Agua, 2004), que investiga els aspectes hereditaris i psicofisiològics de la intel·ligència. Des d’una perspectiva holística, a principis del segle XX es va relacionar la teoria de la intel·ligència amb el mètode d’avaluació (Howell et al., 1997, citat a Peña del Agua, 2004). Aquesta relació es va dur a terme, per una banda amb el mètode objectiu de Binet i Simon (1905, citats a Peña del Agua, 2004) que diferenciava als alumnes amb DA de la resta, i per l’altra banda, amb l’Escala d’Intel·ligència de Stanford-Binet l’any 1916. El resultat d’aquesta unió va ser la mesura psicomètrica coneguda com a Quocient d’Intel·ligència (QI) que compara el rendiment d’un nen amb el rendiment mitjà dels nens de la mateixa edat, determinada segons la campana de Gauss. D’aquesta mesura psicomètrica, es van crear els primers tests, on Binet va introduir el concepte “edat mental”, la qual es considerava “normal” si coincidia amb l’edat cronològica, i superdotat si era superior. Fins aquí, la idea de la sobredotació s’entenia bàsicament com un QI alt.

Més endavant, es va introduir la *Teoria del factor de Spearman* (citada a Peña del Agua, 2004) que determinava el nivell intel·lectual com el factor “g” i els factors específics implicats en l’activitat intel·lectual com el factor “s”. Aquesta teoria va començar a apropar-se a les teories més psicològiques, com la de Thurstone (1938, citada a Peña del Agua, 2004), la *Teoria dels factors primaris*, la qual planteja un model d’intel·ligència factorialista, que relaciona components bàsics independents entre si. Així doncs, Thurstone i Guilford (1938 i 1967, citats per Peña del Agua, 2004), afegeixen al concepte d’intel·ligència un perfil d’aptituds independents a vegades relacionades. Conseqüentment, el concepte de la sobredotació també s’amplia; Guilford va demostrar que la sobredotació era un fenomen multidimensional amb diferents actituds que es podien manifestar amb diferents nivells. A partir dels models monolític i factorialista va sorgir el model jeràrquic, on diferents autors proposen

teories jeràrquiques per la intel·ligència que impliquen diferents habilitats, capacitats i processos.

Va ser a principis del segle XX on Gardner desafia el concepte monolític de la intel·ligència defensant l'existència de diferents intel·ligències amb característiques pròpies. D'aquesta idea va néixer la *Teoria de les intel·ligències múltiples de Gardner* (1983, citat a Martínez, 2014), que reconeix la importància dels factors genètics i de l'entorn en el funcionament de la intel·ligència. Estableix 8 tipus d'intel·ligència: lingüística, lògic-matemàtica, espacial, musical, corporal i cinestèsica, intrapersonal, interpersonal i naturalista, definides com “un un sistema en si mateixa i no només com una part d'un sistema més gran” (p.211). Es considera que hi ha certa independència entre les tipologies, on una persona pot destacar en una o varies d'elles.

De la necessitat d'estructurar i definir el potencial intel·lectual, Mönk i Mason (1993, citats a Martínez i Guirado, 2012) van crear la següent categorització dels diferents models: Primer, els *models de capacitats* orientats a allò innat o genètic. Segon, els *models de rendiment*, que considera el potencial intel·lectual com a necessari, però no suficient per al rendiment excepcional; aquest és el que permet avaluar la superdotació i el talent. A partir d'aquest model, Renzulli (1994) dissenya el model dels *Tres anells* basat en que els rendiments excepcionals per avaluar la superdotació s'obtenen de l'aptitud intel·lectual, del compromís amb la tasca i de la creativitat de cada individu. En tercer lloc, els *models cognitius*, centrats en els processos implicats en l'adquisició, processament i emmagatzematge de la informació, i per últim, els *models socioculturals*, on es valora la influència de l'ambient en el desenvolupament de la sobredotació i el talent. En aquest darrer model de caire psicosocial, Trannenbaum (1986, citat a Martínez, 2014) distingeix cinc tipus de factors de la superdotació: la capacitat intel·lectual (factor “g”), les capacitats específiques en les diferents àrees, els factors no intel·lectuals (motivació, autoconcepte, adaptació social), factors ambientals (context social) i els factors fortuïts (sort o oportunitats).

Podríem dir, doncs, que la perspectiva històrica de la sobredotació ha anat evolucionant i canviant però segueix sent difícil de consensuar una única definició per el concepte. Martínez (2014) promou un canvi de terminologia que afavoreix una concepció més oberta de l'alumnat excepcionalment dotat referin-se a aquell alumnat fins ara definit com a “superdotat” a persona amb **“Altes Capacitats Intel·lectuals”**

(AACI). El Col·legi de Pedagogs de Catalunya (COPEC) (2018) defineix aquest concepte com “un conjunt de persones que presenten característiques intel·lectuals quantitativa i qualitativament superiors de manera significativa a la major part de la població en una, diverses o totes les àrees d’aptitud, sigui quina sigui l’edat de la persona” (p.15). Ara bé, “l’AACI no és un grup homogeni, les diferents aptituds potencials i les combinacions entre aquestes donen perfils únics de superdotació i talent” (Sternberg, 1988; Gardner, 1985; Gagné, 1991, citats a Martínez, 2014, p.217). Les **variables que intervenen en la identificació d’AACI** son: Les *habilitats cognitives*, és a dir, com es gestiona la capacitat intel·lectual del raonament lògic i del raonament creatiu, la memòria i la gestió perceptiva de la informació rebuda. Les *habilitats relacionades amb l’estil d’aprenentatge i l’adquisició de coneixements*: el ritme d’aprenentatge (més alt com més recursos cognitius), la quantitat de connexions (més connexions, més comprensió), el tipus d’organització (l·listes, jerarquies o categories), i els estils d’aprenentatge (percepció de les interaccions i resposta). Les *variables socioemocionals*: l’autoconcepte, la motivació i la competència social, les quals “interactuen amb el desenvolupament de les capacitats cognitives així com amb el comportament i el rendiment escolar” (Martínez, 2014, p. 229).

Aquestes variables concretaran els **tres tipus d’excepcionalitat** d’ACI, on la UDAC (2017) els defineix com: la *Superdotació* quan l’alumne té una gran capacitat intel·lectual en gairebé totes les àrees de coneixements, és enginyós i creatiu, i mostra una intel·ligència excepcional per adquirir, processar i utilitzar el coneixement de forma ràpida i amb un nivell d’aprofundiment molt elevat. Una persona amb un perfil de superdotat destaca en àrees de raonament verbal, lògic, matemàtic, espacial, memòria i amb creativitat. El *Talent* quan l’alumne té una elevada capacitat en una àrea concreta (talent simple) o en varies (talent complex). I la *Precocitat* quan l’alumne té un ritme d’aprenentatge i d’adquisició de coneixements més ràpid del que es considera normal.

Amb tot plegat, especificar els trets anteriors permet determinar els perfils de l’AACI, les NE, les variables socioemocionals que poden potenciar o inhibir el seu potencial i dissenyar actuacions educatives que minimitzin els **factors de risc**, que segons Martínez (2014), poden aparèixer en alguns casos d’AACI. Aquests factors poden estar lligats a la personalitat i a la conducta, influint en l’adaptació socioemocional si no es fa una intervenció educativa adequada, i també en el rendiment acadèmic per la desmotivació provocada per la falta de reptes intel·lectuals, així com l’avorriment.

Entenem per tant, que aquests alumnes també poden desenvolupar DA i requerir NE. Guirado (2008) cita a Crónica d'una transformació (2000) qui defineix l'Educació Especial com "el conjunt dels ajuts i adaptacions que l'alumne necessita per desenvolupar els seus processos de desenvolupament i aprenentatge" (p.14). Tanmateix, afegeix que "no serà el dèficit o excés el que determinarà el tipus d'atenció, sinó les necessitats específiques que cal cobrir per part del sistema educatiu" (p.23).

Seguint el fil, el COPEC (2018) fa referència a les **ACI en l'àmbit escolar** com:

"una categoria que permet designar a alumnes que requereixen una educació adaptada (com en el marc de l'escola inclusiva requereixen tots els alumnes amb NEESE) per tal de poder assolir el ple desenvolupament personal que el sistema educatiu pretén per a tots els alumnes" (p.15).

Hi ha qui erròniament considera que l'escola és inclusiva perquè compta amb els alumnes amb discapacitats o trets culturals diversos (COPEC, 2018), quan realment ho és perquè s'inclou a tothom amb les seves diferències. Altrament, Tourón (2002, citat a COPEC, 2018) expressa que "si la escuela fuera verdaderamente adaptativa (o inclusiva), los alumnos superdotados no tendrían ningún problema" (p.39). Així doncs, de tots els agents educatius que promouen la inclusió a l'escola, els docents tenen un paper primordial en la inclusió acadèmica i social dels alumnes amb ACI, atès que són els agents educatius més propers als alumnes. És clau que estiguin formats en la sobredotació i en el domini d'aplicació d'estratègies d'intervenció, per poder actuar amb seguretat i eficàcia davant d'una sospita.

En aquest aspecte, la Direcció General d'Educació Infantil i Primària (2015), especifica que un dels set principis de l'escola inclusiva és "la formació del professorat per promocionar oportunitats de creixement col·lectiu i per desenvolupar projectes educatius compartits" (p.8), però Colodrón (citada per Marchador, 2020) insisteix en el fet que "la formación inicial del profesorado es lo que requiere un cambio más profundo, enfocado en las características y necesidades del alumnado del siglo XXI". Pérez et al. (2009) comenten que en la formació del docent s'acostumen a incloure aspectes de la diversitat dels alumnes amb AC, però no es tracten de forma independent, sinó que de forma conjunta amb la diversitat de les discapacitats, i com aquestes preocupen més en general i són més comunes, la formació ocupa més

crèdits. Així doncs, no es pot assegurar una intervenció eficaç i eficient davant la **detecció** d'una AACI.

En tot cas, les **mesures** o **estratègies clàssiques d'intervenció** davant d'un cas poden ser *ordinàries* (ajustos del docent en la pràctica educativa que s'adapta a les característiques del grup), *extraordinàries* (canvis en alguns continguts del procés d'ensenyament, definint i concretant les metodologies, les activitats i els criteris d'avaluació en un Pla Individualitzat) i les *excepcionals* (acceleració de curs, agrupament d'alumnes de característiques similars i enriquiment on s'adapta el currículum). Altrament, existeixen les **estratègies des d'un model d'intervenció inclusiva** on "es proporcionen als alumnes els mitjans per eliminar les barreres que poden impedir la seva participació en els entorns ordinaris" (Huguet, 2006 citat a Martínez, 2014, p.255). Aquestes poden afectar a *l'organització del centre* (diversitat de recursos, motivació real, tots els agents educatius implicats, el procés ha de ser realista i aplicar diferents mètodes d'avaluació) o a *l'organització de l'aula* (garantir bones relacions entre professors-alumnes-famílies, preparar l'espai físic i el temps, i aplicar estratègies d'EA inclusives).

Nivell 2: opinions expertes o fruit de l'experiència clínica.

Pel que fa a la **normativa vigent**, l'atenció a la diversitat es planteja com un element de qualitat del sistema educatiu, amb l'objectiu de reduir o eliminar barreres d'aprenentatge i la participació de qualsevol alumne. En relació amb els AACI, el marc normatiu en el territori català és el següent:

Segons la Direcció General d'Educació Infantil i Primària (2015):

"La inclusió escolar i la cohesió social són dos dels principis generals que inspiren el sistema educatiu de Catalunya (Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació), que se sustenten en el reconeixement internacional sobre el fet que l'educació inclusiva és un pilar fonamental per promoure la inclusió social de totes les persones en tots els àmbits de la vida, des de la infància fins a la vellesa" (p.5).

Aquesta llei disposa de l'article 83 sobre els criteris d'organització dels centres per atendre a l'AACI, el qual cita: 1. El projecte educatiu de cada centre ha d'incloure els elements metodològics i organitzatius necessaris per a atendre els alumnes amb altes capacitats, amb programes específics de formació i flexibilitat en la durada de cada etapa educativa. 2. L'administració educativa ha d'establir, per mitjà dels serveis educatius, protocols per a la identificació de les altes capacitats i l'atenció

metodològica adequada. Simultàniament, s'han de fer càrrec d'adoptar les mesures necessàries per identificar l'AACI i valorar com més aviat millor les seves necessitats (Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació). De la mateixa manera, els PEC de les escoles han d'incloure els elements metodològics i organitzatius necessaris per a la correcta atenció de l'alumnat amb ACI, i l'administració educativa ha d'establir protocols perquè el centre pugui identificar els senyals d'alerta (Decret 119/2015, de 23 de juny, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària). Per últim, el Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, del 19 d'octubre, especifica en els articles 3, 8, 10 i 11 les mesures i els suports universals i intensius que es poden aplicar.

Seguint el fil, Martínez (2014) exposa que “en la majoria de comunitats no s'ha disposat de recursos suficients per endegar projectes que incloguin la detecció precoç i la formació del professorat de suport especialitzat en aquesta àrea” (p.202). En relació, en la revista *Altas Capacidades y Talentos* (2020), la Asociación Española para Superdotados y con Talento (AEST) demana que hi hagi una **normativa comuna per tot l'estat espanyol** que defineixi el terme ACI i estableixi un protocol comú en l'actuació, perquè consideren inadmissible que un alumne rebi una atenció en una comunitat, i en una altra perdi la consideració. També, expressen que durant l'any 2019 van rebre més de 10.000 consultes de persones amb AC i les seves famílies, la majoria relacionades amb la deficient atenció als centres educatius. Així doncs, es considera imprescindible una millora efectiva en la formació dels docents i els Equips d'Orientació Educativa i Psicopedagògica que els capaciti per identificar i atendre les necessitats dels alumnes.

La comparació dels resultats dels estudis d'experts i la legislació amb la realitat que expressen professionals de l'àmbit de les AC, porta a indagar sobre la **formació de les ACI en els estudis d'educació primària**. Si observem els plans d'estudi de facultats de magisteri de Barcelona, constatem que en el pla d'estudis del grau en EP¹ de la Universitat de Barcelona (pública) es dediquen 6 crèdits a la “Teoria i pràctica de l'escola inclusiva”, i a la Universitat Blanquerna Ramon Llull² (privada), es dediquen 6 crèdits a l'assignatura “Diversitat, interculturalitat i educació inclusiva”, on hi ha un

¹ Pla d'estudis grau EP de la UB <https://bit.ly/35BfwLC>

² Pla d'estudis grau EP en la Universitat Blanquerna <https://bit.ly/32RiyKe>

subtema on es tracten les AC com a necessitat específica. Tot i això, fa dubtar de si aquesta formació és suficient veient l'opinió dels experts.

Quant a **programes d'intervenció, protocols i recomanacions**, podem trobar-ne a diferents escoles, entitats, associacions i fundacions com són la UDAC i el FANJAC, amb delegacions a les províncies de Catalunya, que col·laboren en diferents elaboracions de guies sobre les ACI. Altrament, el Departament d'Ensenyament, des de la Generalitat de Catalunya, ofereix la Guia per a mestres i professors d'EI i EP sobre la detecció i l'actuació de les altes capacitats en l'àmbit educatiu (2013). Aquesta és una guia completa i útil pels docents que ofereix els procediments a dur a terme i les eines necessàries per quan hi ha una sospita a l'aula. Tanmateix, moltes de les estratègies depenen de la flexibilització del sistema educatiu, que segons els experts no està preparat per atendre a l'AACI. A la guia s'estableix que el/la tutor/a ha d'aportar la informació escolar rellevant de l'alumne als professionals dels EAP per fer una avaluació. Altrament, Tarragó (2018), psicòloga especialitzada en persones amb AC i Cap de l'equip de la UDAC, comenta a l'entrevista de La Fura que l'EAP realitza una sola prova d'intel·ligència amb la qual ja fan tot un diagnòstic, quan realment s'hauria de fer una valoració cada dos anys perquè tot afecta i canvia amb el temps.

Nivell 3: Evidències fruit de les perspectives del receptor.

Aquest nivell es complimenta amb l'anàlisi d'entrevistes realitzades a un expert en ACI i a una mare (*mare A*) amb dos fills d'aquest col·lectiu. La valoració de les seves opinions és el reflex d'una gran preocupació de la situació dels alumnes amb altes capacitats en el sistema educatiu català.

Segons els experts hi ha un 10-15% dels alumnes que tenen ACI, però des d'educació accepten un 4%, és a dir que un 98% passa desapercbut. La psicòloga entrevistada afegeix que "les noies passen encara més desapercbudes, ja que es suposa que, per naturalesa, són més perfeccionistes o més polides". L'expert en AC opina que "abandonar-los és caure en l'estereotip de què tot sols se'n surten, cosa que és fals" i assenyala a les Administracions com les responsables de no donar importància a les AC o a la bona dotació intel·lectual en el marc de la diversitat. L'experiència en l'àmbit educatiu de l'expert entrevistat li permet assegurar que l'escola és inclusiva, però la manera que té d'atendre i entendre als AACI no és l'adequada, de la mateixa manera que moltes vegades tampoc ho és per aquells que presenten DA. En relació, l'expert apunta que encara hi ha centres on veuen al grup-classe com a una unitat homogènia

atenent a la diversitat de forma natural, sense grans modificacions ni registres, afegint que “hi ha alguns centres que volen innovar, però amb llacunes importants i sense sistemàtica; aquest centres fan coses incoherents”. Conseqüentment, no s’estan cobrint les NEE dels alumnes amb AC i les xifres assenyalen que més d’un terç dels nens d’AC reben alguna forma d’assetjament, la meitat poden patir fracàs escolar i més de dos terços rendeixen per sota del que poden rendir. En aquestes situacions la família es veu directament afectada; n’és un exemple la mare A entrevistada, qui expressa el seu disgust amb l’atenció de les escoles dels seus dos fills amb ACI, on els docents els trasmitien desconeixença i inseguretat. Conseqüentment, ambdues mares (A i B) expressen el patiment i la desesperança que han sentit al no trobar suports. Davant la cerca de centres més preparats, la mare A comenta que, per una banda hi ha “escoles que diuen que atenen les AC i, parlant amb ells, veus clarament que només parlen d’alt rendiment”, i per l’altra banda “només hem trobat dues escoles que entenguin i atenguin les AC: una de privada i una de concertada, que malauradament no ens podem permetre pel cost econòmic”. Davant la situació, les famílies recorren a les activitats extraescolars per a proporcionar-los tot allò que no aconsegueixen a l’escola (motivació, esforç, relacions socials, etc.), i a més a més, la mare A afegeix que “moltes famílies acabem en associacions, on gastem més diners, perquè siguin capaços de trobar-se entre ells i fer activitats que els interessin i on les famílies podem formar-nos i compartir experiències sense ser jutjats”.

Així doncs, estem davant d’una situació molt més profunda i intensa, on la manca d’atenció de les necessitats pot comportar, segons la mare A, “una ferida que va excavant amb el pas dels anys la seva autoestima i els desgasta l’energia, deixant seqüeles difícils de curar, sense esborrar-se completament”.

Objectius de la intervenció o acció

Aquest article té el disseny de recerca avaluativa, on la intervenció educativa és la clau de l’estudi. La proposta queda justificada per la manca d’atenció i rellevància de l’alumnat amb altes capacitats a les escoles; així ho expressen el conjunt d’experts i estudis fins a l’actualitat. Amb l’acció planejada es pretén promoure una millora en

l'atenció educativa del col·lectiu amb AC d'acord les necessitats específiques de cada un, i així evitar problemes acadèmics i socioemocionals.

Tenint present el marc teòric i les evidències dels darrers anys en què es fonamenta aquest estudi, s'estableix l'objectiu general de *comprovar si el sistema educatiu català està dotat dels suficients coneixements i recursos per respondre a les necessitats educatives específiques dels alumnes amb altes capacitats.*

Per tal de poder assolir aquest objectiu, es proposen objectius específics relacionats amb la idea general de l'estudi i amb els docents participants:

- *Conèixer la realitat educativa dels AACI per tenir un major coneixement de la intervenció professional en un futur.*
- *Augmentar l'interès dels docents cap a les característiques i necessitats dels alumnes amb altes capacitats, per tal d'afavorir la implicació en el seu desenvolupament.*
- *Promoure la inclusió d'alumnes amb altes capacitats a les aules proposant millores en el sistema educatiu.*

La revisió teòrica ha permès, per una banda, conèixer la complexitat a l'hora d'evidenciar els resultats dels experiments per definir característiques de la intel·ligència i la seva evolució en el temps, i per l'altra, reconèixer que les altes capacitats dels alumnes amb AC els poden repercutir negativament si no reben l'atenció adequada. Aquesta cerca ha resultat significativament útil per poder confeccionar un formulari el més complet i detallat possible, i així per poder obtenir respostes de qualitat.

La intervenció està basada en un formulari amb preguntes qualitatives i quantitatives que tenen la finalitat de rebre informació precisa i significativa, per tal de donar resposta a la necessitat plantejada. A banda d'això, el disseny del formulari també està pensat per trasbalsar als docents, perquè reflexionin a mesura que el van contestant i expressin quina sensació tenen amb relació a la temàtica en una última pregunta.

Aquest estudi es considera innovador perquè, a part de respondre a una necessitat actual real dels alumnes amb altes capacitats, també dóna veu als docents permetent-los expressar la seva opinió i els seus sentiments enfront de la situació, i fer propostes de millora sota la seva experiència i coneixements.

Característiques de l'acció o intervenció

Per tal de conèixer amb detall l'acció dissenyada per respondre a la pregunta principal de l'estudi, a continuació es realitza una descripció detallada dels seus elements. De la mateixa manera, aquesta descripció acompanya al fet que l'acció esdevingui per ella mateixa una evidència científica fiable per altres professionals interessats en el tema central de l'estudi.

Naturalesa de les dades.

Aquest estudi té una **metodologia mixta**, atès que la recollida de dades s'ha realitzat a partir de dos instruments diferents: l'entrevista i el qüestionari, ambdós en línia, que impliquen recollida, anàlisi i combinació de dades quantitatives i qualitatives. Segons Hernández i Mendoza (2018), alguns dels punts forts d'aquest tipus de metodologia són: dona una perspectiva més àmplia i profunda, obté dades més riques i variades, és més creativa, les indagacions són més dinàmiques, el treball és més rigorós i sòlid, i hi ha més exploració i explotació de les dades. El disseny dels instruments i el seu contingut va d'acord amb les evidències empíriques prèvies, fet que facilita aprofundir en els fets més interessants i importants de l'estudi.

Així doncs, amb l'**entrevista** es realitza una recerca qualitativa, atès que les respostes són en forma de descripció narrativa, donant la possibilitat de fer textos rics i detallats. No obstant això, en aquest estudi les entrevistes són un mostratge petit i, encara l'experiència en les ACI dels participants, no es permet generalitzar en la població, però si refermar les evidències empíriques que s'hi relacionin amb la seva experiència. Amb el **qüestionari** es realitza, per una banda, una recerca quantitativa perquè els resultats de les preguntes tancades es descriuen numèricament i es realitza una estadística descriptiva i inferencial, el que ajuda a veure amb precisió què reflecteixen els participants. Per altra banda, també és una recerca qualitativa, atès que les preguntes obertes ofereixen la possibilitat de rebre respostes en forma d'opinions i coneixements, però sobretot, permeten identificar problemes que més destaquen i les necessitats principals del tema en qüestió.

Ara bé, els instruments no s'implementen alhora, sinó que primer es realitzen les entrevistes, ja que les dades obtingudes a les respostes més significatives de les entrevistes determinen el disseny i tipus de preguntes del formulari. D'aquesta manera, es propicia que el formulari esdevingui un instrument complet on es tinguin

en compte totes les evidències a considerar per donar resposta a la pregunta plantejada.

Participants i Organització.

Després de les evidències empíriques recollides, es reafirma que per donar resposta a la pregunta plantejada, s'ha d'indagar en la tasca del docent, la població principal d'interès escollida. No obstant això, donat que l'estudi vol comprovar si el sistema educatiu català està dotat dels suficients coneixements i recursos per respondre a les NEE dels alumnes amb ACI, s'ha de comptar amb l'opinió d'altres agents educatius. Així doncs, aquest estudi s'ha proposat inquirir des de 3 punts de vista diferents que envolten als AACI: des de l'escola per conèixer l'entorn educatiu, des de la família per conèixer l'entorn familiar/social i des de l'entorn científic per conèixer l'opinió dels experts en l'àmbit de les AC.

Per tal de poder trobar els participants idonis per l'estudi, s'ha sol·licitat la col·laboració de diferents associacions i fundacions d'ACI de Catalunya, de les quals s'ha rebut resposta de la UDAC i de l'expert en ACI, qui van ajudar a poder definir els **participants** de l'estudi:

- Docents d'educació primària graduats entre el 1982 i el 2018, amb una mitjana de 15 anys d'experiència en docència. Provenen de 7 escoles de Barcelona i de 30 escoles de Girona, les quals són públiques, concertades, privades o rurals, on s'ha assegurat que han tingut casos d'AACI.
- Expert amb 25 anys d'experiència en el camp de les ACI, amb diversos títols: Director de l'Observatori d'Altes Capacitats, vocal de la Junta rectora COPC Girona, professor de Psicologia de la UNED i consultor de la UOC.
- Mare A: Dona de 47 anys de Barcelona, casada amb nivell socioeconòmic mig, amb estudis universitaris i actualment pensionista per motius de salut. Té dos fills amb ACI, de 16 i 7 anys, i formen part de l'associació FANJAC.
- Mare B: Dona de 44 anys de Saragossa, viu a Barcelona des de fa 2 anys. Són una família monoparental amb nivell socioeconòmic mig. És llicenciada en Química, però actualment treballa com a administrativa. Té un fill de 10 anys amb ACI, amb qui formen part de l'associació FANJAC.
- Psicòloga escolar de la Fundació Educativa FEDAC amb 20 anys d'experiència en educació. Té 53 anys, és llicenciada en psicologia i té un màster en

logopèdia. Actualment realitza la primera valoració d'alumnes amb proves psicomètriques i també assessora als docents en l'elaboració de PI.

- Un membre d'un EAP de Girona que ha assessorat a docents en casos d'AACI.

La col·laboració dels participants en l'estudi s'organitza de forma escalonada i transversal en el temps: primer es realitzen les entrevistes a l'expert, les mares, al membre de l'EAP i a la psicòloga de la FEDAC, i posteriorment s'envien els formularis als docents, dels quals s'espera obtenir un mínim de 50 respostes anònimes per tal de donar la màxima fiabilitat als resultats del qüestionari.

En conjunt, el desenvolupament de l'estudi és, per una part a petita escala des de les entrevistes, i per l'altra, a gran escala pels formularis on es realitza un estudi aleatoritzat (*randomized controlled trial*) dels docents. Es tracta d'avaluar un conjunt de docents, però tot i saber les escoles que hi participen, no es pot assegurar la col·laboració de tots i tampoc són necessàries dades com el sexe o el perfil lingüístic. Les dades més rellevants que es demanen als docents són l'any de graduació i els anys d'experiència laboral en la docència, dades que constaten si hi ha hagut evolució en la formació acadèmica en ACI, i en segon pla, la percepció i interès en aquest col·lectiu.

Instruments i materials.

El disseny d'investigació de l'estudi ha portat a escollir l'entrevista i el qüestionari com a instruments per la recollida de dades. Ambdós són instruments adhoc amb l'objectiu d'obtenir dades de naturalesa qualitativa i quantitativa que ens apropin al màxim a la realitat educativa dels AACI. Per tal de planificar el contingut de cada instrument i tenir clars els aspectes estructurals a tenir en compte, s'han identificat els següents organitzadors: *Què*: obtenir respostes de qualitat. *Qui*: tenir present les característiques dels participants per fer ús del vocabulari i tracte adequat. *Com i On*: al ser instruments en línia, el text ha de ser clar i concís per tal d'establir una comunicació eficaç i assegurar la comprensió del receptor. *Quan*: seguir la temporització pautada per la recollida de dades i fer la posterior valoració i anàlisi de les dades.

En ambdós instruments s'inclou una petita presentació i explicació del procediment a seguir, sobre la finalitat de l'estudi, la duració estimada per donar resposta (15-20 min) i es garanteix la confidencialitat. I en última instància, s'agraeix la col·laboració, es

remarca la importància de la seva participació per assolir els objectius de l'estudi i es comenta al participant que, si ho desitja, podrà sol·licitar les conclusions finals extretes. A continuació es donen més detalls del disseny de cada instrument:

- **Entrevistes**

Seguint les recomanacions de Fàbregues, Meneses, Rodríguez i Paré (2016), les preguntes estan agrupades en categories temàtiques i organitzades seguint un ordre lògic narratiu, és a dir, tenen un disseny estructurat que parteix d'un guió, i on la seqüència de les preguntes té un sentit per tal d'aconseguir la màxima efectivitat de l'instrument. Així mateix, l'entrevista comença elaborant preguntes descriptives i continua amb preguntes més complexes i delicades, ja que al llarg de la realització del formulari, es suposa que l'interès del participant va augmentant.

Cada entrevista està formada per 16 preguntes, on predominen les de tipus obert per proporcionar el màxim grau de llibertat d'expressió en la resposta, i on es concreta un espai per rebre el màxim d'informació sobre la pregunta que es planteja, amb unes dimensions no determinades, però d'una certa extensió com per suscitar unes frases (Fàbregues et al., 2016). Les entrevistes³ tenen diferents destinataris (expert, mares A i B, membre de l'EAP i psicòloga) i consegüentment, les preguntes de cada una són personalitzades segons de l'entorn de l'alumne del qual formen part. Tanmateix, el tema central de les quatre entrevistes és el mateix: la inclusió dels AACI en el sistema educatiu. D'aquesta manera s'obtenen diferents punts de vista de diversos agents implicats en l'educació d'aquest col·lectiu.

- **Qüestionari**

Pel disseny també s'han seguit les recomanacions de Fàbregues et al. (2016) per tal d'elaborar un instrument amb validesa i fiabilitat. N'és un bon exemple el qüestionari del projecte "El profesorado de Catalunya" de Fàbregues et al. (2016, p.79), atès que la seqüència de preguntes segueix la línia d'aquest estudi i perquè els destinataris també són docents, fets que afavoreixen que es pugui elaborar un instrument de més qualitat professional. Així doncs, s'ha dissenyat un qüestionari⁴ adhoc des de l'aplicació de *Formularis de Google*, format per 22 preguntes, de les quals 10 són

³Annex I, II, III, IV

⁴Annex V

obertes per proporcionar el màxim grau de llibertat a la seva opinió, i 10 són tancades, les quals es reparteixen en: 5 de selecció múltiple (només permet seleccionar 1), 2 de caselles de selecció (es poden seleccionar varies), i 5 d'escala de Likert (on 2 comporten justificació). Per aquestes darreres s'ha escollit aquest model donat que és un mètode d'investigació que permet mesurar l'opinió del participant sobre el tema a través de cinc nivells de respostes, i així conèixer el grau d'acord o desacord sobre la pregunta proposada. Seguint el fil, tenint en compte que no tots els docents a qui els arriba el formulari han tingut un AACI, hi ha 6 preguntes del total que no són obligatòries, assenyalades amb la cita "si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui", per tal de no alterar erròniament les conclusions finals.

La disposició de les preguntes segueixen les recomanacions de Fàbregues et al. (2016) aplicades en les entrevistes. Un dels objectius principals dels qüestionaris és que ens aportin informació sobre la percepció que tenen els docents sobre els AACI, així doncs, les preguntes també apareixen de manera que al final, els participants donin una resposta més profunda i reflexiva. Un altre aspecte que s'ha tingut en compte és que, tal com exposa Fàbregues et al. (2016) "s'ha d'estar atent al mode com les preguntes estan formulades, evitant que resultin tendencioses o que condicionin la resposta de l'entrevistat" (p.118), de manera que a les preguntes que ho requereixen, es presenta la pregunta fent referència a les evidències i experts que citen la informació que inclou.

Procediment.

Per tal d'assegurar la col·laboració dels participants convé informar-los del procediment a seguir, propiciant que es sentin segurs i s'estableixi una bona comunicació. A continuació s'exposen les fases del procés desenvolupades en la intervenció:

- Recollida de consentiments informats

En el cas de les entrevistes, es va contactar amb els participants per correu electrònic, el qual incloïa una presentació de l'alumne que duia a terme l'estudi, acompanyada d'una breu explicació sobre la finalitat de la seva col·laboració i l'objectiu de l'estudi. En el cas d'acceptar la col·laboració, se'ls informa sobre l'instrument de recollida de dades (l'entrevista) que se'ls proporciona través del correu electrònic. Tanmateix, abans d'aplicar l'acció, se'ls informa de la importància de signar el consentiment ètic formal prèviament a realització de l'entrevista, per tal d'assegurar la confidencialitat i

l'anonimització de les dades. En el cas dels formularis, com els participants són docents anònims, a l'inici d'aquest hi ha una petita explicació sobre la confidencialitat de les seves dades, on els participants han de clicar "Accepto" si estan d'acord. No obstant això, per tal de contactar amb les escoles obtingudes per la UDAC i l'expert en ACI, es fa una cerca des del Consorci d'educació per tal d'obtenir els correus de la secretaria acadèmica de les escoles, i fer-los arribar l'enllaç directe al formulari. A més a més, s'inclou una breu presentació semblant a la de les entrevistes, afegint la demanda de fer arribar l'enllaç a tots els docents de l'etapa de primària dels seus centres educatius.

- *Aplicació de la intervenció*

La recollida de dades és transversal, la qual s'inicia amb l'enviament de les quatre entrevistes. Un cop es reben les respostes, es confecciona el formulari, el qual s'envia a les escoles el 23 de novembre i es manté obert en línia fins al 7 de desembre del 2020 (2 setmanes), temps que es considera suficient per recollir el nombre de respostes proposat.

- *Planificació i buidatge de la recollida de dades*

En el cas de les entrevistes, es reben les respostes pel mateix sistema d'enviament, el correu electrònic, on es recolliran les dades més destacades i que es puguin relacionar i contrastar amb les evidències empíriques. En canvi, en el cas del formulari, com està vinculat a un compte de correu, es recullen les respostes en el mateix formulari en l'apartat "Respostes" on es creen estadístiques numèriques amb gràfics, o es pot crear un full de càlcul de Google. Un cop recopilades totes les dades, es procedeix a analitzar-les i a extreure les conclusions, realitzant un text reflexiu que ajudi a donar resposta a la pregunta plantejada.

Avaluació dels resultats de l'acció o intervenció

Per a dur a terme l'anàlisi i la interpretació dels resultats, s'han codificat les dades qualitatives i quantitatives obtingudes en les entrevistes i els qüestionaris. Aquesta ha consistit en un procés analític de les dades, on es comparen les respostes dels participants per poder examinar els patrons rellevants, establir relacions, i identificar

accions i conseqüències que responguin a la pregunta plantejada. De tal manera que, per tal de determinar els resultats, ha esdevingut necessari tenir present les variables de *l'entorn educatiu*, de *l'entorn familiar* i de *l'entorn científic*, les quals són interdependents. És a dir, l'anàlisi i l'avaluació d'aquestes variables es fan conjuntament, ja que és la seva interrelació la que genera la informació necessària per assolir l'objectiu general i els específics de l'estudi.

Durant la recollida de dades s'han obtingut un total de 4 entrevistes i 42 respostes del formulari de docents anònims. Tots afirmen conèixer el terme "Altes Capacitats Intel·lectuals", però gairebé un 60% dels docents no està d'acord amb l'escassa **formació sobre les ACI** que s'imparteix durant els estudis de magisteri, i la majoria d'ells la consideren primordial, atès l'augment de casos a l'aula. Donada la manca de coneixements, s'ha preguntat als docents on van rebre la formació específica, i tal com es pot observar a la *figura 1*,

dels 42 docents: 15 van fer cerca d'informació, 11 no van rebre formació, 10 van realitzar un curs/màster addicional, 5 van realitzar-la per altres medis, i 6 durant la carrera. Aquests resultats constaten els plans d'estudis de les universitats de Barcelona que s'han evidenciat anteriorment. En relació, la *figura 2* mostra que 23 docents van formar-se en AC per inquietud personal i 13 pel desenvolupament professional. Així doncs, els resultats demostren que existeix un neguit per tenir uns coneixements bàsics per poder atendre les NEE d'aquest col·lectiu, deixant enrere la idea d'obtenir un títol com a requisit laboral. Tanmateix, si ho fos, s'asseguraria que tots els docents tenen una base i uns coneixements mínims per saber actuar adequadament.

Encara la manca de preparació, s'han volgut conèixer les **creences dels docents sobre els AACI**, proposant la següent pregunta de caire reflexiu: "Fins a quin punt

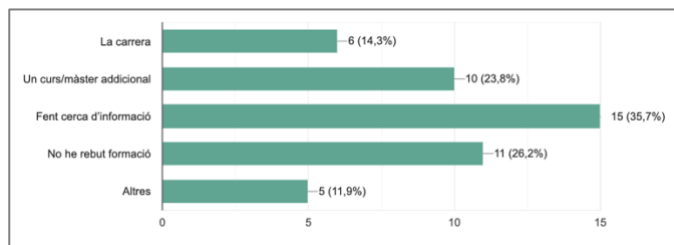

Figura 1. Pregunta 7 "La formació específica sobre les ACI la va fer durant...". Formulari Google Adhoc

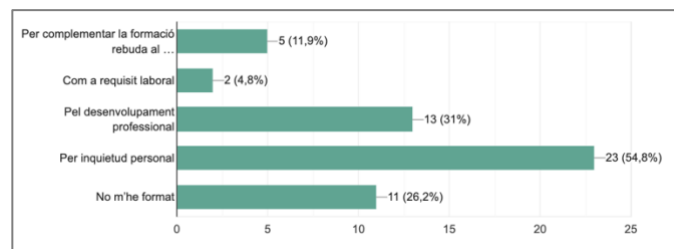

Figura 2. Pregunta 8 "Si va formar-se en ACI, ho va fer per...". Formulari Google Adhoc

està d'acord amb aquesta idea?: “Els alumnes amb altes capacitats són un col·lectiu que no preocupa perquè tenen capacitats suficients per poder en sortir-se'n sols, no necessiten ajuda”. Doncs bé, la majoria de docents (85,7%) no hi està d'acord i alguns reforcen l'encert comentant que: “els alumnes amb ACI poden tenir molts problemes i en molts casos necessiten un bon acompanyament perquè, com la resta d'alumnes, treguin el millor d'ells mateixos i visquin l'experiència d'aprenentatge com una experiència positiva” i “és cert que se'n poden sortir sols, no acostumen a necessitar ajuda per avançar, però sí que necessiten una atenció personalitzada per tal de poder seguir avançant al seu ritme”. En relació, la psicòloga afegeix que “sovint, un alumne que és bo a classe fa el que s'espera d'ell i no es planteja si pot tenir altes capacitats”.

Referent als **aspectes protocol·laris d'intervenció**, tots els docents afirmen conèixer la Guia del Departament d'Ensenyament sobre les ACI, encara que poc més de la meitat (61,9%) asseguren que les escoles on han treballat no disposen d'ella, i els resultats sobre el seu ús no són conclouents. Altrament, l'expert entrevistat comenta que “la Guia és de l'any 2013, està basada en continguts del segle passat, no s'ha actualitzat”, de manera que ja no hauria de ser una referència perquè s'ha quedat desfasada o obsoleta. En conseqüència, els docents expressen haver aplicat **més estratègies clàssiques que inclusives**, com l'acceleració o l'enriquiment, i la psicòloga considera essencial que els AACI tinguin PI perquè “són alumnes d'educació especial i s'ha de donar resposta a les seves necessitats”. Un altre servei que recomana el protocol és el **suport de l'EAP** per la identificació i seguiment de

l'alumne. Com s'observa a la *figura 3*, un 20 del 60% dels docents que afirmen haver treballat amb ells, respon que aquest suport no és suficient, expressant que: “les valoracions de l'EAP s'eternitzen i no s'actua conseqüentment”, “els AACI no són prioritaris per l'EAP”, “cal millorar el funcionament dels EAP i canviar a metodologies més

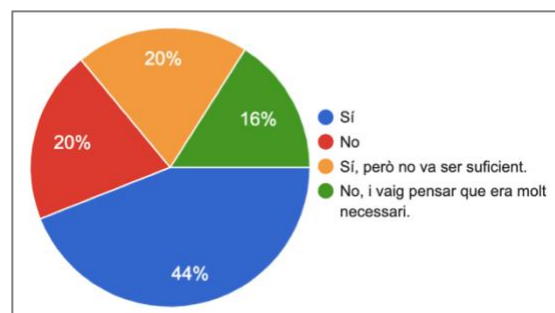

Figura 3. Pregunta 16 “Va tenir el suport de l'EAP per la identificació i seguiment de l'alumne/a.”
Formulari Google Adhoc

globalitzades”, i inclòs un docent atribueix la manca de seguiment a l'alumne: “pel mal comportament d'aquests alumnes no s'acaba de fer un informe de l'EAP”, clara evidència del desconeixement sobre les ACI i els possibles factors de risc davant la desatenció. A més a més, la psicòloga comenta que les “valoracions de l'EAP es

basen molt en la Guia del Departament i a vegades és difícil que facin l'informe de reconeixement si els resultats del QI estan per sota de 130, malgrat que hi hagi altres indicadors significatius”.

Seguint el fil, és important analitzar a qui i com afecta la **manca d'identificació i intervenció** en els AACI. En la *figura 4*, les dades a destacar és que poc més d'un

quart (21,4%) asseguren haver tingut casos d'AC sense identificar oficialment, i menys d'un quart (19%) ha tingut dubtes. Segons l'expert, les conseqüències són moltes: pèrdua del potencial no estimulat, rendiment inferior del que podrien tenir, fracàs escolar, problemes de conducta, insatisfacció, malestar intern, incomprensió cap a l'entorn

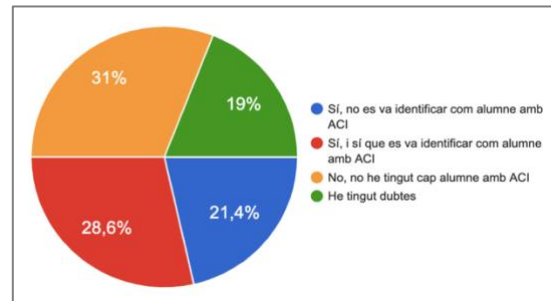

Figura 4. Pregunta 12. “Creu que ha tingut algun alumne/a amb ACI a l'aula, però que no ha estat identificat com a tal?”. Formulari Google Adhoc

sense saber-ne les causes, desconeixement de la pròpia capacitat, conflictes socials, etc. En relació, la mare A comenta que el seu fill va patir assetjament escolar i la filla es retenia tant a classe que quan sortia de l'escola esclatava amb plors i cops, i la mare B explica que el seu fill es negava a anar a l'escola i quan s'avorria mostrava actituds per cridar l'atenció. Ambdues mares coincideixen amb el fet que hi ha moltes **famílies de nens amb ACI** que per la falta de recursos en els serveis públics del sistema educatiu han hagut de formar-se i “tornar-se expertes”, i fer una inversió econòmica per trobar el millor assessorament. Tot i això, la mare A expressa amb preocupació que “malgrat la despesa econòmica que implica, el problema continua a les aules”. Conseqüentment, es propicia l'aparició d'un **desequilibri socioemocional** tant en l'alumne com en la família, el qual es pot manifestar en reaccions adverses i incongruents en l'alumne. En aquests casos, la mare A expressa que la família es troba deseparada i perduda, sola i abandonada, i sense saber com ajudar al seu fill. Diversos docents comenten que: “s'associen a problemes conductuals i disruptius, es mostren desorganitzats i despistats”, “ens centrem massa a seguir la classe i no mirar les capacitats dels alumnes que van per sobre de la resta”, “tenim ràtios massa altes per poder fixar-nos”, etc. En conjunt, es recolzen les dades que evidencia l'expert sobre el fracàs escolar dels AACI, en la qual una docent determina que “s'adaptin a la realitat que els toca viure i aquesta els torna invisibles”.

Repercussió dels resultats en un futur

En aquest darrer apartat de l'estudi es concreten les conclusions obtingudes de l'anàlisi dels resultats de la intervenció, com també de la pròpia experiència i aprenentatges realitzats durant l'elaboració de la investigació. Així com també, es despleguen les limitacions esdevingudes al llarg de l'estudi i es proposen línies de futur per a professionals que es plantegin preguntes, necessitats o reptes semblants dins la temàtica de les ACI.

- **Discussió i conclusions:**

Un cop realitzat el procés d'intervenció, i de fer l'anàlisi i interpretació dels resultats, contrastant les dades obtingudes amb les evidències empíriques recollides, es pot afirmar que l'elaboració d'aquest estudi ha permès respondre als objectius proposats i donar resposta a la pregunta plantejada: es considera que el sistema educatiu català no està preparat per respondre a les necessitats educatives dels alumnes amb altes capacitats. Alhora, també es resol l'objectiu general de l'estudi: *comprovar si el sistema educatiu català està dotat dels suficients coneixements i recursos per respondre a les NEE dels AACI.*

Per tal de justificar la resposta, s'exposen les següents conclusions:

- **L'escola és inclusiva, però la manera d'atendre als AACI no és la que necessiten**, igual que tampoc ho és moltes vegades cap aquells que presenten dificultats en els seus aprenentatges. Així doncs, la barrera que impedeix la inclusió total d'aquests alumnes és, principalment, la manca de formació sobre tota la diversitat en tots els professionals educatius que poden interaccionar amb nens i nenes. En aquest cas, s'ha d'entendre el fet diferencial que permet entendre millor els alumnes que funcionen diferent, amb més velocitat d'aprenentatge, interessos diferenciats i específics, que connecten la informació de forma particular, amb més intensitat i qualitat.
- **El pla d'estudis del Grau universitari en Educació Primària** està obsolet en matèria de la diversitat amb relació a les AC, és a dir, que no respon a les necessitats dels futurs docents ni conseqüentment, a les dels alumnes. Així doncs,

sembla que el problema no està directament en els docents, sinó que està en les Administracions educatives que no reforcen la formació específica en AC.

- Des de les Administracions **no s'està seguint la normativa vigent** sobre les AC, el que fa sospitar d'una certa insensibilitat cap aquest col·lectiu, propiciant una evident despreocupació i desatenció de les seves NEE. La majoria de docents demostren ser conscients de la inadequada pràctica educativa cap a aquests alumnes, però els pocs recursos i formació no els permeten actuar adequadament, fets que es podrien cobrir des del sistema educatiu. En relació, tampoc existeixen programes d'intervenció, protocols ni recomanacions comunes entre les comunitats, el que provoca que hi hagi desajustos en l'educació dels AACI i les seves famílies quan es traslladen.
- **El problema està en l'etiquetatge**, és a dir, el sistema educatiu sembla que està acostumat a posar etiquetes perquè així sembla que "quelcom té consistència", quan això no és el més important. Ara bé, l'etiqueta d'AC s'associa equivocadament: si el QI és menor a 130, ja no és AAC. Així doncs, l'error és l'etiqueta perquè aquesta és una condició de "ser o no ser" AACI, com si això fos estable de per vida. El que s'està fent és simplificar un concepte que és per ell mateix molt complex, i per tant, cal canviar la mirada sobre aquesta situació, tal com es va fer en el seu moment amb les discapacitats.
- Referent a les **estratègies d'intervenció**, davant d'una educació que aposta per la inclusió de tot l'alumnat, s'haurien d'aplicar estratègies que seguissin aquest ideal, és a dir, treballar sobre tot el grup-classe. Conseqüentment, s'hauria de revisar la *Guia sobre les AC: detecció i actuació en l'àmbit educatiu*, atès que és el document que consulten els docents i altres professionals per saber quins passos seguir, i actualment està desfasat i usa una terminologia superada. Així doncs, es comprèn que segueixin predominant les estratègies d'intervenció clàssiques, les quals acostumen a donar resposta a les NEE i inquietuds dels AACI.
- **Les famílies són inconformistes davant la ignorància de les escoles.** La inadequada manca de coneixements sobre els AACI per part dels professionals educatius, promou desconfiança i inseguretat a la família enfront l'educació dels seus fills. Aquest fet els allunya del **treballar en equip** (escola-família-experts) per afavorir el desenvolupament òptim de l'aprenentatge de l'alumne. Així doncs, les famílies busquen suport extern, el qual acostuma a ser privat i els suposa una

despesa econòmica, quan realment haurien de rebre l'atenció adequada als centres on estan escolaritzats els seus fills.

Amb caràcter general, l'estudi ha permès fer la troballa de què existeix una planificació inadequada que no permet respondre a les necessitats reals dels AACI. Aquesta incoherència respon a la manca de recursos per part del sistema educatiu, la qual afecta directament als diversos entorns i dimensions de l'alumne.

- **Línies de futur:**

D'entrada, es considera que aquest estudi té un alt grau d'innovació, atès que s'analitza una necessitat educativa real i actual que no s'ha observat des de Catalunya. També, és cert que hi ha articles científics que coincideixen amb la temàtica i s'han utilitzat com a referents per conformar l'estudi, però no s'han trobat evidències científiques que avaluin els diversos contextos dels AACI.

En línies de futur, la finalitat principal d'aquest estudi és presentar la realitat educativa dels alumnes amb AACI, perquè sobretot els serveis educatius encarregats d'oferir recursos i formació valorin la gravetat de la situació i actuïn en conseqüència. Altrament, es considera que els resultats obtinguts poden tenir altres implicacions teòriques i pràctiques:

Per una banda, aquest estudi pot utilitzar-se com a antecedent per conèixer la realitat actual (any 2020) dels AACI, com també pot servir com a suport per defensar els drets d'aquest col·lectiu i s'estableixin canvis, però francament, no es pot utilitzar com a únic referent, atès que es podrien ampliar els aspectes a analitzar, aprofundint i extraient més trets significatius. Altres línies d'investigació més concretes que poden sorgir d'aquest estudi, estarien relacionades amb la formació dels docents en ACI, amb l'entorn familiar dels AACI, els desequilibris emocionals dels implicats, etc.

Per altra banda, els resultats de l'estudi demostren carències en certes necessitats educatives que s'haurien de cobrir en un futur. Per aquest motiu, s'indiquen les següents **propostes per millorar la situació dels AACI**, les quals s'han conformat amb les aportacions dels participants. Paral·lelament, també es dona resposta a l'objectiu específic de *Promoure la inclusió d'alumnes amb altes capacitats a les aules proposant millores en el sistema educatiu*.

- Augmentar el nombre de crèdits destinats a l'alt potencial en el pla d'estudis del grau en Educació primària de les universitats catalanes, garantint una millor preparació i seguretat dels docents davant de sospites d'AACI. Queda demostrat que els docents surten més preparats de la carrera per atendre les NE dels alumnes de banda baixa, però donat l'augment d'alumnes amb AC, seria convenient aplicar aquest canvi per millorar les aptituds professionals dels docents. De la mateixa manera, els professionals de diversos serveis educatius haurien de rebre formació per actuar amb eficàcia i eficiència.
- Els resultats obtinguts podrien fer ressò en les Administracions per tal que el sistema educatiu ajusti la normativa vigent, i també per dissenyar un protocol d'intervenció en AACI basat en l'experiència, els coneixements i les recomanacions d'experts en l'àmbit, i/o actualitzar la Guia del Departament d'ensenyament perquè segueixi una línia inclusiva.
- Augmentar els recursos professionals per tal d'apostar per la codocència i així afavorir l'atenció a la diversitat a les aules. Amb aquesta ampliació es podria apostar per una identificació a temps abans que apareguin problemes, i per una implicació per potenciar les AC.
- Afavorir l'aplicació de metodologies inclusives, com el treball per projectes, atès que permeten a tots els alumnes poder treballar a partir dels seus interessos i ampliar fins on vulguin.

En conjunt, l'estudi ha tractat, per una banda, de ser un treball professionalitzador que enriqueixi els coneixements de l'estudiant i segueixi construint el seu perfil docent, responnent així a l'objectiu específic de *Conèixer la realitat educativa dels AACI per tenir un major coneixement de la intervenció professional en un futur*. I per l'altra banda, a tractat de defensar un col·lectiu que necessita que se li doni molta més rellevància de la que realment té, per tal d'apostar per una diversitat real en la societat actual. Doncs bé, per tal d'aconseguir-ho, s'ha plantejat l'estudi seguint el darrer objectiu específic d'*Augmentar l'interès dels docents cap a les característiques i necessitats dels alumnes amb altes capacitats, per tal d'afavorir la implicació en el seu desenvolupament*, el qual es considera assolit ateses les respostes reflexives finals i propostes de millora que han aportat els docents.

- **Limitacions i punts forts**

Com a molts estudis basats en la pràctica, hi ha hagut certs aspectes que han frenat o forçat canvis durant l'elaboració de l'estudi. La causa principal ha estat la dificultat i impossibilitat de dur a terme una intervenció pràctica presencial, donada la situació actual d'emergència sanitària que s'està vivint. Així doncs, al realitzar la intervenció virtualment, el procés de la realització de la intervenció ha estat més lent i inquietant, atès que el tràmit dels consentiments informats, i l'enviament i recull dels instruments complets depenien de col·laboradors desconeguts. N'és un exemple la proposta de comptar amb un membre d'un EAP, amb qui finalment no s'ha pogut col·laborar, i que per tant, no s'han pogut contemplar la seva opinió ni els seus coneixements sobre el tema central d'estudi.

Una altra limitació associada a la situació actual d'emergència sanitària és que no s'ha aconseguit el nombre mínim de respostes desitjades al formulari (42 de 50); algunes escoles es disculpaven perquè estaven sobrepassades per poder respondre al formulari. Encara que el desenvolupament de l'estudi es consideri a gran escala, plantejar-se 50 participants segueix sent un nombre baix si ho comparem amb el total de docents a Catalunya. No obstant això, és considerada una població real i accessible per dur a terme la intervenció. Ara bé, el formulari s'ha enviat a les escoles recomanades pels experts, on havien tingut casos d'AACI; segurament, si s'hagués ampliat el nombre d'escoles, s'haurien rebut més respostes, les quals també haurien estat útils per l'estudi.

Certament, pel desenvolupament professional és essencial analitzar de manera crítica la intervenció que s'ha plantejat per tal de detectar els **punts forts i els punts a millorar**.

Un punt fort d'aquesta intervenció és el fet d'oferir l'oportunitat als docents d'expressar-se i de defensar la seva posició en la problemàtica plantejada. Ara bé, com a millora, si el formulari hagués tingut moltes més respostes de docents, es podrien generalitzar les conclusions amb més seguretat, tot i que la població d'estudi ha expressat gairebé les mateixes idees. De la mateixa manera, hauria estat interessant recollir més variables d'aquests participants (sexe, edat, nacionalitat, formació, etc.) per poder fer comparacions i anàlisis més estadístics, així extreure conclusions més riques. Contràriament, es considera com a punt a millorar el fet de

que si s'hagués abastat tot el territori català per aplicar l'acció, no només a Barcelona i Girona, s'haurien obtingut resultats més legítims.

Un altre factor influent ha estat que, per l'escàs temps per aplicar la intervenció i analitzar les dades obtingudes, potser hauria estat més encertat centrar-se només en un o dos entorns dels AACI per poder treballar-los amb més profunditat. No obstant això, obtenir resultats el més aproximats a la realitat, requeria indagar en els entorns seleccionats.

En definitiva, l'estudi ha estat una actuació educativa per donar rellevància a una situació que sembla invisible i que comporta greus repercussions per les persones amb altes capacitats. La idea errònia preconcebuda de la societat cap aquest col·lectiu dificulta que s'avanci cap a una educació inclusiva total i real, esdevenint un repte de gran envergadura i complexitat. És per això que des de l'escola s'ha d'intervenir per tal que es promogui la diversitat i la inclusió de totes i cada una de les particularitats dels alumnes, siguin quines siguin les seves característiques personals, psicològiques o socials.

Referències bibliogràfiques

Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, BOE núm. 106 (2006).
<https://www.boe.es/eli/es/lo/2006/05/03/2>

Las altas capacidades, olvidadas en la LOMLOE. (2020). Des de
<http://www.altascapacidadesytalentos.com/las-altas-capacidades-olvidadas-en-la-lomloe/>

Borges del Rosal, A., Hernández-Jorge, C., i Rodríguez-Naveiras, E. (2011). Evidencias contra el mito de la inadaptación de las personas con altas capacidades intelectuales. *Psicothema*, 23(3), 362-367.
<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3687072>

Dare, L., i Nowicki, E. (2017). Strategies for inclusion: Learning From Students' perspectives on acceleration in inclusive education. *Teaching And Teacher Education*, 69, 243-252. doi: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.10.017>

Direcció General d'Educació Infantil i Primària, i Direcció General d'Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat. (2013). *Les altes capacitats: detecció i actuació en l'àmbit educatiu*. (1a ed.). Barcelona: Departament d'Ensenyament.
http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/altes-capacitats/altes_capacitats.pdf

Direcció General d'Educació Infantil i Primària. (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu: Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú. Materials per a l'atenció a la diversitat* (1a ed.). Barcelona: Departament d'Ensenyament.
<http://www.aeesdincat.cat/wp-content/uploads/2017/12/De-escola-inclusiva-al-sistema-inclusiu.pdf>

Fàbregues, S., Meneses, J., Rodríguez, D., i Paré, M.H. (2016). *Técnicas de investigación social y educativa*. Barcelona: Editorial UOC.

FANJAC (2020).<https://www.fanjac.org/>

García, R., i Almeida, S. (2019). An Enrichment Program for students with high intellectual ability: Positive Effects on school adaptation. Programa de enriquecimiento para alumnado con alta capacidad: Efectos Positivos para el currículum. *Comunicar*, 27(60), 39-47. doi: 10.1037/t15174-000

Generalitat de Catalunya. Decret 150/2017 de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, del 17 d'octubre DOGC 7477. https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=799722&language=ca_ES

Guirado, A. (2008). *La superdotació als centres d'educació infantil i primària dels serveis territorials d'educació de girona: Creences dels professionals de l'educació, mestres i equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), sobre la detecció d'aquests alumnes i les mesures d'intervenció educativa*. [tesis de maestría, Universitat de Girona]. <https://www.tdx.cat/handle/10803/7988#page=1>

Hernández, R., i Mendoza, C. (2018). *Metodología de la investigación: Las rutas cuantitativa, cualitativa y mixta (1ª ed.)*. Ciudad de México: McGray-Hill Education.

Marchador, A. (2020). El sistema educativo, no apto para niños con altas capacidades: La mayoría de alumnos con estas características en España no reciben la ayuda que necesitarían. *Crónica Global*. Recuperat 23 octubre 2020, a https://cronicaglobal.elespanol.com/vida/sistema-educativo-no-apto-ninos-altas-capacidades_304736_102.html

Martínez, M. (2014). Capítol III. Alumant amb altes capacitats intel·lectuals: Identificació i intervenció educativa. Dins R. Duch, M. Martínez, R.M. Miró, A. Pié i I. Rodríguez. *Discapacitat, sobredotació intel·lectual i Trastorns de l'Espectre Autista*. (pàg. 201-281). Barcelona: Editorial UOC.

Martínez, M., i Guirado, A. (coords.). (2012). *Altas Capacidades Intelectuales: Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el periodo escolar (1ª ed.)*. Barcelona: Graó, de IRIF, S.L.

Organización Médica Colegial de España i Consejo Superior de Expertos en Altas Capacidades. (2014). Guía Científica de las Altas Capacidades. Declarada de interés científico y profesional. Recuperat 24 octubre 2020, a <http://altscapacidadescse.org/shop/Guia%20Cient%C3%ADfica%20ICP10.pdf>

Peña del Agua, A. (2004). Las teorías de la inteligencia y la superdotación. *Aula Abierta*, 84, 23-28. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1307820>

Pérez, L., Losada, L., i González, C. (2009). La formación del profesorado para la educación de alumnos con capacidad superior en Europa. *Aula abierta*, 37(1), 31-44 <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3000078>

Portal Jurídic de Catalunya. Llei 12/2009, de 10 de juliol, *d'educació*. DOGC 5422. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2009/07/10/12>

Portal Jurídic de Catalunya. Decret 119/2015, de 23 de juny, *d'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària*. DOGC 6900. https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=696985&language=ca_ES

Renzulli, J.S. (1994). El concepto de los tres anillos de la superdotación: un modelo de desarrollo para una productividad creativa. Dins Y. Benito (coord.), *Investigación e intervención psicoeducativas en alumnos superdotados* (41-78). Salamanca: Amaru.

Tarragó, S. (30 novembre 2018). Un nen amb AC necessita unes tasques d'acord amb el seu ritme d'aprenentatge. La Fura:tema de la setmana. Recuperat 15 novembre 2020, a <http://www.udac.cat/publicacions/entrevista%20al%20diari%20La%20Fura.pdf>

Tourón, J., Fernández, R., i Reyero, M. (2002). Actitudes del profesorado hacia la superdotación. Implicaciones para el desarrollo de programas de formación. Recuperat 24 octubre 2020, a <https://dadun.unav.edu/handle/10171/18757>.

Unitat d'Atenció a les Altes Capacitats. (2017). *Unitat d'Atenció a les Altes Capacitats*.

<http://www.udac.cat/>

Annexos

Annex I - Model d'entrevista a expert en AACI

Benvolgut Àngel,

aquesta entrevista és un dels instruments per la recollida de dades sobre el tema central de l'estudi: la inclusió dels AACI al sistema educatiu. Com bé es va comentar, la població principal d'estudi són els docents a qui se'ls administrarà un qüestionari. Tanmateix, la seva opinió com a expert serà de molta ajuda per seguir evidenciant la situació actual de l'atenció als AACI.

A continuació li proposem un seguit de preguntes.

1. Quants anys d'experiència té en l'àmbit de les AC?

2. En els anys com a mestre i doctor en psicologia, creu que l'atenció als AACI s'ha mantingut en el sistema educatiu o ha augmentat beneficiosament, afavorint el bon desenvolupament dels alumnes?

3. Considera que els AACI passen desapercebuts o que s'aplica una intervenció errònia per la desconeixença dels adults sobre aquest àmbit?

4. Com acostuma a afectar a l'alumne amb AC que el seu entorn educatiu no actuï adequadament per cobrir les seves necessitats educatives?

5. Segons experts i articles científics, els docents no reben suficient formació sobre les ACI. Els plans d'estudis de diferents universitats mostren que a l'assignatura d'"Atenció a la diversitat" la majoria dels crèdits estan destinats als trastorns que produeixen diversitat funcional i/o discapacitats intel·lectuals. Què opina sobre aquesta situació?

6. Quins recursos li recomanaria a un docent que li demana ajuda davant d'una sospita d'AACI?

7. Creu que una bona formació als docents podria cobrir les necessitats educatives bàsiques dels AACI, per posteriorment actuar a major escala?

8. Davant de sospites de casos d'alumnes amb AC a l'aula, ha vist inquietud per part del professorat per voler saber més sobre aquest col·lectiu, o al contrari, s'han mostrat apàtics o a la defensiva?

9. Considera essencial que els AACI tinguin un PI?

10. Sota la seva experiència, creu que actualment s'estan aplicant estratègies o mesures des d'un model d'intervenció inclusiu o segueixen destacant les clàssiques?

11. Referent a la família, quina és la preocupació que més expressen enfront de la desatenció del seu fill per part del sistema educatiu?

12. En una entrevista a una mare de dos fills amb ACI, ens explica com la falta d'atenció primerenca va comportar greus conseqüències en el desenvolupament cognitiu i emocional dels nens, arribant a sentir desmotivació i depressió, a mostrar conductes disruptives i, fins i tot, a patir situacions de bullying a l'escola. Tot i això, van seguir sense rebre l'atenció necessària per part de l'equip docent ni de l'EAP perquè "no entenien d'AC". La mare comenta que van haver de recórrer a serveis privats i escoles concertades perquè tenien millor atenció. Què opina d'aquesta situació?

13. Considera que els EAP estan prou formats per atendre casos d'ACI i/o fer suport al tutor/a?

14. Què milloraria de forma prioritaria en el sistema educatiu actual perquè l'escola fos realment inclusiva pel col·lectiu d'ACI?

15. Li ofereixo aquest espai per si vol afegir quelcom:

Finalment, agrair la seva col·laboració i comentar-li que, quan hagi recollit totes les dades de l'estudi i fet l'anàlisi, li podré fer arribar els resultats finals de l'estudi per conèixer, aproximadament, com és la realitat dels nens i nenes amb altes capacitats intel·lectuals en el sistema educatiu actual.

Molt agraïda per la seva col·laboració,

Inés Piqué

Annex II - Model d'entrevista mares A i B

1. Quants anys tenia el teu fill/filla quan vas començar a sospitar que tenia altes capacitats intel·lectuals (ACI)? Quins signes et van cridar l'atenció?

2. Vau ser els pares qui va començar a sospitar de què tenia ACI o va ser el tutor/a qui us ho va comentar primer?

3. Quants anys tenia el teu fill/filla quan va ser diagnosticat oficialment d'ACI?

4. El tutor/a del teu fill/a coneixia el terme d'ACI? Si/No.

5. El tutor/a del teu fill/a coneixia el protocol a seguir? Si/No.

6. El tutor/a del teu fill/a sabia com actuar enfront de la situació? Si/No.

En qualsevol cas, explica com es mostrava (segur o insegur) i quines sensacions vas tenir com a familiar.

7. Vas sentir que el teu fill/a rebia l'atenció a l'escola que necessitava quan teníeu sospites de què tinguéis ACI? I quan ja teníeu un diagnòstic?

8. Si el teu fill/a no va rebre l'atenció adequada a l'escola, va mostrar trets de desatenció com frustració, rebel·lió, apatia enfront dels estudis, etc.? Si/No.
- Quins?

9. El teu fill/a té un Pla Individualitzat a l'escola? Si/No.
- En cas afirmatiu, des de quan i per què el van recomanar?
- En cas negatiu, consideres que és adequat que no en tingui? Per què?

10. L'EAP va fer una avaluació única o n'ha fet de contínues?

11. Com va ser l'atenció del teu fill/a per part de l'EAP? I la relació amb vosaltres?

12. Segons experts i articles científics, els docents no reben suficient formació sobre les altes capacitats intel·lectuals. Els plans d'estudis de diferents universitats mostren que a l'assignatura d'"Atenció a la diversitat", la majoria dels crèdits estan destinats als trastorns que produeixen diversitat funcional i/o dificultats d'aprenentatge. Què opines sobre aquesta situació?

13. Amb l'experiència d'ambdós fills amb ACI, creus que hi ha hagut una evolució positiva referent a la inclusió d'aquest col·lectiu a l'escola i a la societat?

14. En general, creus que el Sistema educatiu està preparat per atendre les necessitats educatives dels nens i nenes amb ACI?

15. Què milloraries de forma prioritària perquè l'escola fos realment inclusiva pel col·lectiu d'ACI?

16. Si vols afegir algun comentari, et deixo aquest espai:

Per acabar, agrair la seva col·laboració i comentar-li que, a part d'aquesta entrevista es duen a terme altres a experts de l'àmbit de les AC i a professionals de l'EAP, i es faran arribar formularis a docents que han tingut algun cas amb AC a l'aula. Si voleu, quan hagi fet l'anàlisi de les dades, us podré fer arribar els resultats finals de l'estudi per conèixer, aproximadament, com és la realitat dels nens i nenes amb altes capacitats intel·lectuals en el sistema educatiu actual, un tema que com a pares us pot preocupar.

Moltes gràcies.

Annex III - Model d'entrevista membre d'un EAP

Benvolguts i Benvolgudes,

*aquesta entrevista és un dels instruments per la recollida de dades sobre el tema central de l'estudi: **la inclusió dels Alumnes amb Altes Capacitats Intel·lectuals (AACI) al sistema educatiu.***

La població principal d'estudi són els docents a qui se'ls administrarà un qüestionari. Tanmateix, s'estan recollint dades des de famílies i experts en l'àmbit per apropar-nos al màxim a la realitat. Així doncs, la seva opinió com a EAP serà de molta ajuda per seguir evidenciant la situació actual de l'atenció als AACI.

Demaneu total sinceritat per fer més vàlids i fiables els resultats finals, i per poder assolir l'objectiu general de l'estudi: Comprovar si el sistema educatiu català està dotat dels suficients coneixements i eines per respondre a les necessitats educatives específiques dels alumnes amb altes capacitats.

A continuació li proposem un seguit de preguntes.

1. Quants casos d'AACI heu atès aproximadament? Són més habituals del que la societat pensa?

2. En un tant per cent aproximat, quants AACI dels qui heu atès, no havien rebut l'atenció adequada per part de l'equip docent? Per quin motiu (no tenien coneixements, experiència, no coneixien els protocols, etc.)?

3. Considera que els professionals de l'EAP esteu prou formats per atendre casos d'ACI i/o fer suport al tutor/a? Va rebre formació sobre les AACI durant la carrera o va haver de realitzar una formació/curs adicional?

4. Creu que l'atenció als AACI s'ha mantingut en el sistema educatiu o ha augmentat beneficiosament, afavorint el bon desenvolupament dels alumnes?

5. Considera que els AACI passen desapercebuts o que s'aplica una intervenció errònia per la desconexió dels adults sobre aquest àmbit?

6. S'ha trobat casos de tutors/tutores que coneixien les estratègies clàssiques d'intervenció amb aquest col·lectiu? En cas afirmatiu, havien aplicat alguna/es? (Ajustos del docent en la pràctica educativa que s'adapta a les característiques del grup, canvis en alguns continguts del procés d'ensenyament, definint i concretant les metodologies, les activitats i els criteris d'avaluació en un Pla Individualitzat, acceleració de curs, agrupament d'alumnes de característiques similars i enriquiment on s'adapta el currículum).

7. S'ha trobat casos de tutors/tutores que coneixien les estratègies inclusives d'intervenció amb aquest col·lectiu? En cas afirmatiu, havien aplicat alguna/es? (Les que afecten a l'organització del centre (diversitat de recursos, motivació real, tots els agents educatius implicats, el procés ha de ser realista i aplicar diferents mètodes d'avaluació) o a l'organització de l'aula (garantir bones relacions

entre professors-alumnes-famílies, preparar l'espai físic i el temps, i aplicar estratègies d'EA inclusives)).

8. Considera essencial que els AACI tinguin un PI?

9. Creu que actualment s'estan aplicant estratègies o mesures des d'un model d'intervenció inclusiu o segueixen predominant les clàssiques?

10. Davant de sospites de casos d'alumnes amb AC a l'aula, ha vist inquietud per part del professorat per voler saber més sobre aquest col·lectiu, o al contrari, s'han mostrat apàtics o a la defensiva?

11. Quins recursos li recomanaria a un docent que li demana ajuda davant d'una sospita d'AACI?

12. Referent a la família, quina és la preocupació que més expressen enfront de la desatenció del seu fill per part del sistema educatiu?

13. Segons experts i articles científics, els docents no reben suficient formació sobre les ACI. Els plans d'estudis de diferents universitats mostren que a l'assignatura d'"Atenció a la diversitat" la majoria dels crèdits estan destinats als trastorns que produeixen diversitat funcional i/o discapacitats intel·lectuals. Què opina sobre aquesta situació?

14. En general, creu que el sistema educatiu està preparat per atendre les necessitats educatives dels nens i nenes amb ACI?

15. Què milloraria de forma prioritaria en el sistema educatiu actual perquè l'escola fos realment inclusiva pel col·lectiu d'ACI?

16. Li ofereixo aquest espai per si vol afegir quelcom:

Finalment, agrair la seva col·laboració i comentar-li que, quan hagi recollit totes les dades de l'estudi i fet l'anàlisi, li podré fer arribar els resultats finals de l'estudi per conèixer, aproximadament, com és la realitat dels nens i nenes amb altes capacitats intel·lectuals en el sistema educatiu actual.

Molt agraïda per la seva col·laboració,

Inés Piqué

Annex IV - Model d'entrevista psicòloga de la FEDAC

Benvolguda,

*aquesta entrevista és un dels instruments per la recollida de dades sobre el tema central de l'estudi: **la inclusió dels Alumnes amb Altes Capacitats Intel·lectuals (AACI) al sistema educatiu.***

La població principal d'estudi són els docents a qui se'ls administrarà un qüestionari. Tanmateix, s'estan recollint dades des de famílies i experts en l'àmbit per apropar-nos al màxim a la realitat. Així doncs, la seva opinió com a psicòloga i orientadora serà de molta ajuda per seguir evidenciant la situació actual de l'atenció als AACI.

*Demanam total sinceritat per fer més vàlids i fiables els resultats finals, i per poder assolir l'objectiu general de l'estudi: **Comprovar si el sistema educatiu català està dotat dels suficients coneixements i eines per respondre a les necessitats educatives específiques dels alumnes amb altes capacitats.***

A continuació li proposem un seguit de preguntes.

1. Quants casos d'AACI ha atès aproximadament? Són més habituals del que la societat pensa?

2. En un tant per cent aproximat, quants AACI dels qui heu atès, no havien rebut l'atenció adequada per part de l'equip docent? Per quin motiu (no tenien coneixements, experiència, no coneixien els protocols, etc.)?

3. Considera que els professionals de l'EAP estan prou formats per atendre casos d'ACI i/o fer suport al tutor/a?

4. Vostè va rebre formació sobre les AACI durant la carrera de psicologia o va haver de realitzar una formació/curs adicional?

5. Creu que l'atenció als AACI s'ha mantingut en el sistema educatiu o ha augmentat beneficiosament, afavorint el bon desenvolupament dels alumnes?

6. Considera que els AACI passen desapercibuts o què s'aplica una intervenció errònia per la desconexença dels adults sobre aquest àmbit?

7. Quines estratègies d'intervenció són les més utilitzades en casos d'AAC?

8. Considera essencial que els AACI tinguin un PI?

9. Davant de sospites de casos d'alumnes amb AC a l'aula, ha vist inquietud per part del professorat per voler saber més sobre aquest col·lectiu, o al contrari, s'han mostrat apàtics o a la defensiva?

10. Quins recursos li recomanaria a un docent que li demana ajuda davant d'una sospita d'AACI?

11. Referent a la família, quina és la preocupació que més expressen enfront de la desatenció del seu fill per part del sistema educatiu?

12. Segons experts i articles científics, els docents no reben suficient formació sobre les ACI. Els plans d'estudis de diferents universitats mostren que a l'assignatura d'"Atenció a la diversitat" la majoria dels crèdits estan destinats als trastorns que produeixen diversitat funcional i/o discapacitats intel·lectuals. Què opina sobre aquesta situació?

13. En general, creu que el sistema educatiu està preparat per atendre les necessitats educatives dels nens i nenes amb ACI?

14. Què milloraria de forma prioritària en el sistema educatiu actual perquè l'escola fos realment inclusiva pel col·lectiu d'ACI?

15. Li ofereixo aquest espai per si vol afegir quelcom:

Finalment, agrair la seva col·laboració i comentar-li que, quan hagi recollit totes les dades de l'estudi i fet l'anàlisi, li podré fer arribar els resultats finals de l'estudi per conèixer, aproximadament, com és la realitat dels nens i nenes amb altes capacitats intel·lectuals en el sistema educatiu actual.

*Molt agràida per la seva col·laboració,
Inés Piqué*

Annex V - Formulari pels docents

Les Altes Capacitats Intel·lectuals en el sistema educatiu actual.

Benvolguts i Benvolgudes,

aquest és un qüestionari totalment anònim dirigit a docents. És un dels instruments per la recollida de dades sobre el tema central de l'estudi: la inclusió dels Alumnes amb Altes Capacitats Intel·lectuals (AACI) al sistema educatiu.

La població principal d'estudi sou vosaltres, els docents, però per apropar-nos al màxim a la realitat educativa dels AACI, s'estan recollint dades de famílies, EAP's i experts en l'àmbit. Així doncs, la seva col·laboració serà de molta ajuda per seguir evidenciant la situació actual de l'atenció d'aquest col·lectiu.

Demaneu total sinceritat per fer més vàlids i fiables els resultats finals, i per poder assolir l'objectiu general de l'estudi: Comprovar si el sistema educatiu català està dotat de suficients coneixements i recursos per respondre a les necessitats educatives específiques dels alumnes amb altes capacitats.

A continuació li proposem 22 preguntes les quals pot contestar en 15-20 minuts.

*** Obligatòria**

Per tal de formalitzar la participació, i legalitzar el tractament de les seves dades de caràcter anònim i confidencial per l'elaboració de l'estudi, faci clic a "Accepto"

Accepto

1. Quin any es va llicenciar/graduar en magisteri? *

La vostra resposta

2. Quants anys fa que es dedica a la docència? *

La vostra resposta

3. Coneixia el terme "Altes Capacitats Intel·lectuals (ACI)"? *

(El qual engloba diferents tipus d'excepcionalitat més coneguts per: sobredotació, talent i precocitat)

- Sí
- No

4. Fins a quin punt està satisfet amb la formació sobre les ACI durant els estudis de magisteri? *

- Totalment d'acord
- D'acord
- Ni d'acord ni en desacord
- En desacord
- Totalment en desacord

5. Fins a quin punt està satisfet amb la formació sobre discapacitats intel·lectuals i diversitat funcional durant els estudis de magisteri? *

- Totalment d'acord
- D'acord
- Ni d'acord ni en desacord
- En desacord
- Totalment en desacord

6. Fins a quin punt està satisfet amb la importància que li donen a la formació en ACI durant la formació del docent? *

- Totalment d'acord
- D'acord
- Ni d'acord ni en desacord
- En desacord
- Totalment en desacord

7. La formació específica sobre les ACI la va fer durant... *

- La carrera
- Un curs/màster addicional
- Fent cerca d'informació
- No he rebut formació
- Altres

8. Si va formar-se en ACI, ho va fer per... *

- Per complementar la formació rebuda al grau
- Com a requisit laboral
- Pel desenvolupament professional
- Per inquietud personal
- No m'he format

9. Sobre la Guia del Departament d'Educació sobre les Altes Capacitats Intel·lectuals... *

- La conec i l'he posat en pràctica
- La conec, però no l'he necessitat
- La conec, però no l'he utilitzat
- He sentit parlar d'ella, però no he tingut necessitat de consultar-la
- No la conec

10. Sap si alguna de les escoles on ha treballat disposa d'aquesta guia? *

- Sí
- No

11. Segons la seva experiència, creu que la formació sobre ACI als docents és primordial per afavorir el bon desenvolupament d'aprenentatge de l'alumne/a o considera que, pels pocs casos a l'aula, és suficient seguir les recomanacions de la Guia del Departament d'Educació? *

La vostra resposta

12. Creu que ha tingut algun alumne/a amb ACI a l'aula, però que no ha estat identificat com a tal? *

- Sí, no es va identificar com alumne amb ACI
- Sí, i sí que es va identificar com alumne amb ACI
- No, no he tingut cap alumne amb ACI
- He tingut dubtes

13. Si ha assenyalat alguna de les dues primeres opcions anteriors, com va evolucionar l'alumne/a (reaccions, emocions, actituds, rendiment, etc.)?

Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

La vostra resposta

14. Quants alumnes amb ACI creu que ha tingut al llarg de la seva experiència laboral aproximadament?

Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

La vostra resposta

15. En cas que hagi tingut sospites i/o l'hagin confirmat que un alumne/a tenia ACI, com va actuar i com es va sentir vostè?

Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

La vostra resposta

16. Va tenir el suport de l'EAP per la identificació i seguiment de l'alumne/a?

Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

- Sí
- No
- Sí, però no va ser suficient.
- No, i vaig pensar que era molt necessari.

17. Si s'ha trobat amb algun cas d'un alumne amb ACI, va aplicar alguna estratègia/mesura? Quina?

(CLÀSSIQUES: PI, acceleració de curs, agrupament d'alumnes de característiques similars, etc. / INCLUSIVES: on s'adapta l'organització del centre (motivació, aplicar diferents mètodes d'avaluació, diversitat de recursos, etc.), on s'adapta l'organització de l'aula (aplicar estratègies d'EA inclusives, s'adapta l'espai físic i el temps, es garanteix una bona relació docent-alumne-família, etc.). Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

La vostra resposta

18. Si va saber o no, com actuar davant d'un alumne/a amb sospita d'ACI, com va reaccionar la família i com es va sentir vostè davant la seva reacció?

Si no ha tingut alumnes amb ACI, no respongui.

La vostra resposta

19. Fins a quin punt està satisfet amb la importància que es dona als alumnes amb ACI en l'àmbit educatiu? *

- Totalment d'acord
- D'acord
- Ni d'acord ni en desacord
- En desacord
- Totalment en desacord.

Justifiqui la resposta anterior *

La vostra resposta

20. Segons els experts, un 98% dels alumnes amb ACI passen desapercebuts.
Per quin/s motiu/s creu que ocorre? *

La vostra resposta

21. Fins a quin punt està d'acord amb aquesta idea?: "Els alumnes amb altes capacitats són un col·lectiu que no preocupa perquè tenen capacitats suficients per poder en sortir-se'n sols, no necessiten ajuda" *

- Totalment d'acord
- D'acord
- Ni d'acord ni en desacord
- En desacord
- Totalment en desacord

Justifiqui la resposta anterior *

La vostra resposta

22. Segons els experts, els alumnes amb ACI no han tingut l'atenció que cal, però actualment sembla que socialment hi ha una mica d'interès. Digui'm alguna proposta de millora perquè els AACI tinguin més rellevància en el sistema educatiu, per tal d'afavorir la seva total inclusió a la societat: *

La vostra resposta

Finalment, agrair la seva col·laboració i comentar-li que, quan hagi recollit totes les dades de l'estudi i fet l'anàlisi, li podré fer arribar els resultats finals de l'estudi per si vol conèixer, aproximadament, com és la realitat dels nens i nenes amb ACI en el sistema educatiu actual.

Molt agraïda,

Inés Piqué
(ipique@uoc.edu)

Envia

No envieu mai contrasenyes a través de Formularis de Google.

Aquest formulari s'ha creat dins del domini Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya. [Informa d'un ús abusiu](#)